

TURKEY RIGHTS MONITOR

Sayı 160 | 10-16 Temmuz 2023

(İlgili kaynakların linkleri İngilizce versiyonda yer almaktadır.)

KEYFİ GÖZALTI VE TUTUKLAMALAR

Hafta boyunca savcılar en az 69 kişi hakkında Gülen hareketiyle irtibatlı oldukları gerekçesiyle gözaltı kararı verdi. Birleşmiş Milletler Keyfi Tutuklama Çalışma Grubu (WGAD) tarafından Ekim 2020'de yayımlanan bir görüş belgesinde söz konusu grupla bağlantılı olduğu iddia edilen kişilerin geniş çaplı ve sistematik olarak hürriyetinden mahrum bırakılmasının insanlığa karşı suç teşkil edebileceği belirtildi. Derneğimiz 15 Temmuz darbe girişiminden bu yana gerçekleşen Gülen hareketi bağlantılı toplu gözaltı uygulamalarını detaylı bir veritabanı vasıtasıyla sistematik olarak kayda geçirmektedir.

Bu çerçevede yapılan gözaltılar arasında bu hafta Gülen hareketi bağlantısı nedeniyle tutuklanan veya mahkum edilen kişilerin ailelerine yardım temin etme suçlamasıyla Ankara savcıları tarafından haklarında gözaltı kararı çıkarılan 40 kişi de yer aldı.

12 Temmuz: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), 15 Temmuz darbe girişiminin ardından gözaltına alınan ve tutuklanan 144 hakim ve savcıyla ilgili kararında Türkiye'yi haksız bularak her bir başvurucuya 5.000 euro manevi tazminat ödenmesine hükmetti. AİHM son yıllarda darbe sonrası hakim ve savcılarının tutukluluğuyla ilgili çok sayıda hak ihlali kararı çıkardı. Son kararlar birlikte, başvurusu kabul edilen hakim ve savcılarının toplam sayısı 1.073'e yükseldi.

14 Temmuz: Anayasa Mahkemesi, milletvekili Can Atalay'ın cezaevinden tahliye edilmesine yönelik bir başvuruyu reddetti. İnsan hakları avukatı olan Atalay, 2013 yılındaki Gezi Parkı protestolarıyla ilgili bir dava nedeniyle

İstanbul'daki bir mahkeme tarafından Nisan 2022'de 18 ay hapis cezasına mahkum edilmişti. Mayıs ayında gerçekleştirilen seçimlerde milletvekili seçilerek yasama bağımsızlığı kazanmasına rağmen Atalay resmi makamlarca serbest bırakılmadı.

ZORLA KAYBEDİLMELER

Hafta boyunca, 2016-2018 yılları arasındaki olağanüstü hal döneminde görevinden ihraç edilen ve 6 Ağustos 2019 tarihinde ortadan kaybolduğu ihbar edilen eski kamu çalışanı Yusuf Bilge Tunç'tan bir haber alınamadı. Tunç'un ortadan kaybolması 2016 yılından bu yana yaşanan ve Türk hükümetinin dahil olduğuna dair güçlü bulgular içeren bir dizi zorla kaybedilme vakasının son örneklerinden biri oldu.

14 Temmuz: Mazlum Çelik isminde bir kişi, Şanlıurfa'da üç kişi tarafından kaçırıldığını, uzak bir mevkiye götürüldüğünü, işkence altında sorgulandığını ve devlet makamları için ajan olarak çalışma dayatmasına maruz bırakıldığını açıkladı.

TOPLANTI VE ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ

10 Temmuz: Ankara'da sol görüşlü bir parti tarafından hükümetin ekonomi politikalarına karşı düzenlenen gösteriye müdahale eden polis 15 kişiyi gözaltına aldı.

11 Temmuz: İstanbul'daki bir mahkeme, 2019 yılında katıldıkları gösteriler nedeniyle yargılanan 15 kişiyi beraat ettirdi.

12 Temmuz: Ankara'daki bir mahkeme, siyasi etkinliklere katılımı nedeniyle yargılanan, aralarında HDP üyelerinin de yer aldığı 14 kişiyi beraat ettirdi.

12 Temmuz: Siirt Valiliği, il sınırları içerisinde her türlü açık hava toplantı ve gösterisini 15 gün boyunca yasakladı.

14 Temmuz: Mersin'de polis, ilde gerçekleştirilen Nevruz kutlamalarına yönelik soruşturma kapsamında 11 kişiyi gözaltına aldı.

15 Temmuz: İstanbul'da polis, 1990'lı yıllarda gözaltına kaybedilen kişilere ilişkin gösteriye müdahale ederek 15 kişiyi gözaltına aldı.

15 Temmuz: Şanlıurfa'da jandarma güçleri, elektrik kesintilerine karşı düzenlenen gösteriye müdahale ederek 20 kişiyi gözaltına aldı.

15 Temmuz: Hatay'daki bir ilçe kaymakamlığı, sol görüşlü müzik grubu Grup Yorum tarafından verilmesi planlanan konseri gerekçe göstermeksizin yasakladı.

İFADE VE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ

11 Temmuz: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), gazeteci Mehmet Baransu'nun makul süre içerisinde yargılanma hakkının ihlal edilmesi gerekçesiyle Türkiye'yi tazminat ödemeye mahkum etti.

11 Temmuz: Gazetecilikteki Kadınlar için Koalisyon (CFWIJ) tarafından yayımlanan yeni bir raporda Türkiye kadın gazetecilere yönelik yargısal tacizler bakımından dünya genelinde birinci, tutuklu kadın gazeteci sayısı bakımından da dünya genelinde ikinci sırada yer aldı.

11 Temmuz: Bianet tarafından yayımlanan üç aylık basın özgürlüğü raporuna göre yılın ikinci çeyreğinde en az 24 gazeteci gözaltına alındı ve en az 196 gazeteci mahkemeye çıkarıldı.

12 Temmuz: Muğla'da haber takibi yapan gazeteci Ayşe Sönmez kimliği bilinmeyen kişilerin fiziksel saldırısına uğradı.

12 Temmuz: İstanbul'daki bir mahkeme, WhatsApp grup konuşmasında cumhurbaşkanına hakaret etmekle suçlanan 14 yaşındaki bir çocuğu beş ay hapis cezasına mahkum ederek hükmün açıklanmasını geri bıraktı.

12 Temmuz: Diyarbakır'daki bir mahkeme, Haziran 2022'de terörizm suçlamasıyla tutuklanan 15 Kürt gazeteciyi tutuksuz yargılanmak üzere serbest bıraktı.

13 Temmuz: Elazığ'daki bir mahkeme, Gıyas Güven adlı kıdemli kamu görevlisinin iş imkanı vaadiyle kadınları

kendisiyle cinsel ilişkiye girmeye ikna ettiği iddialarına ilişkin 225 Twitter paylaşımına, 165 haber metnine, 24 Facebook paylaşımına, üç Reddit paylaşımına, iki YouTube videosuna, iki Instagram paylaşımına ve bir Ekşi Sözlük başlığına erişim engeli getirdi.

14 Temmuz: İstanbul savcılığı, bir açılış törenindeki konuşmasında iktidar partisi üyesi bir kişiye hakaret ettiği suçlamasıyla belediye başkanı Ekrem İmamoğlu hakkında hazırladıkları iddianamede iki yıla kadar hapis cezası ve siyaset yasağı talebinde bulundu.

14 Temmuz: İstanbul savcılığı, tutuklu PKK lideri hakkında televizyonda söylediği sözler nedeniyle Haziran ayında tutuklanan gazeteci Merdan Yanardağ hakkında hazırladıkları iddianamede 10 yıl 6 aya varan hapis cezası talebinde bulundu.

14 Temmuz: Diyarbakır'daki bir cezaevinde gardiyanlar, tutuklu gazeteciler Abdurrahman Gök ile Mehmet Şah Oruç'a ait mektuplara, günlüklere ve defterlere el koydu.

YARGI BAĞIMSIZLIĞI VE HUKUK DEVLETİ

10 Temmuz: Recep Tayyip Erdoğan'ın cumhurbaşkanlığı adaylığına anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle itirazda bulunan Ahmet Çakmak adlı hakimin yargıdan uzaklaştırılmakla karşı karşıya olduğu haberleştirildi.

11 Temmuz: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), gazeteci Mehmet Baransu'nun makul süre içerisinde yargılanma hakkının ihlal edilmesi gerekçesiyle Türkiye'yi tazminat ödemeye mahkum etti.

12 Temmuz: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), 15 Temmuz darbe girişiminin ardından gözaltına alınan ve tutuklanan 144 hakim ve savcıyla ilgili kararında Türkiye'yi haksız bularak her bir başvurucuya 5.000 euro manevi tazminat ödenmesine hükmetti. AİHM son yıllarda darbe sonrası hakim ve savcılarının tutukluluğuyla ilgili çok sayıda hak ihlali kararı çıkardı. Son kararlar birlikte, başvurusu kabul edilen hakim ve savcılarının toplam sayısı 1.073'e yükseldi.

12 Temmuz: İtalyan İnsan Hakları Federasyonu (FIDU) tarafından yayımlanan raporda, Türkiye'de 15 Temmuz darbesinden sonraki dönemde, terör suçu soruşturmalarında savcılarının kaygı verici uygulamaları ele alındı. Gülen hareketiyle bağlantılı olmakla suçlanan kişiler hakkında hazırlanan 118 iddianamenin incelenmesi ve söz konusu iddianamelerde sanıklara ilişkin terör suçu isnadı

için en sık kullanılan 18 kriterin tespit edildiği rapor, terörle mücadele mevzuatı ve güvenlik araçlarının kötüye kullanımını belgelendirmektedir.

13 Temmuz: Hakimler ve Savcılar Kurulu (HSK), Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Mayıs ayındaki cumhurbaşkanlığı seçimlerinde yeniden seçilmek üzere aday olmasına anayasaya aykırılık gerekçesiyle itirazda bulunan Ahmet Çakmak adlı hakimi görevden uzaklaştırdı.

KÜRT AZINLIK

11 Temmuz: Balıkesir'de polis HDP üyesi ve yöneticisi dört kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınan kişilerden ikisi 13 Temmuz günü çıkarıldıkları mahkemece tutuklanırken diğer ikisi adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

12 Temmuz: Diyarbakır'daki bir mahkeme, Haziran 2022'de terörizm suçlamasıyla tutuklanan 15 Kürt gazeteciyi tutuksuz yargılanmak üzere serbest bıraktı.

13 Temmuz: Sosyal medyada paylaşılan bir videoda, Diyarbakır'da çobanlık yapan dört kişinin bir grup askerin şiddetine ve kötü muamelesine maruz kaldığı anlar görüldü.

14 Temmuz: Mersin'de polis, ilde gerçekleştirilen Nevruz kutlamalarına yönelik soruşturma kapsamında 11 kişiyi gözaltına aldı.

CEZAEVİ KOŞULLARI

10 Temmuz: Antalya'daki bir cezaevi idaresi mahkumların hastane sevklerini yaptırmadı.

10 Temmuz: Diyarbakır'daki bir cezaevi, hastaneye kelepçeli şekilde gitmeyi reddeden mahkum Halise Aksoy'un tedavisine engel oldu.

11 Temmuz: İzmir'deki bir cezaevi, hasta mahkum Muhlise Karagüzel'in tedavisini yaptırmadı ve sağlık sorunları nedeniyle ihtiyaç duyduğu diyet yemekleri temin etmedi.

11 Temmuz: Ankara'daki bir cezaevinde tutulan hasta mahkum Özge Özbek'in durumunun kötüleşmesinin ardından hastaneye kaldırıldığı, doktorlar tarafından acilen ameliyata alınması gerektiği söylenmesine rağmen cezaevine geri götürüldüğü duyuruldu.

13 Temmuz: İzmir'deki bir kadın cezaevinde hastalanan mahkumların revire götürülmediği duyuruldu.

14 Temmuz: Kocaeli'deki bir cezaevi yönetimi, kemik erimesi rahatsızlığı bulunan mahkum Gönül Erdoğan'ı tıbbi bakımdan ve egzersiz ekipmanından mahrum bıraktı.

15 Temmuz: İstanbul'daki bir kadın cezaevinde Şivekar Ataş adlı mahkumun tedavisinin yaptırılmadığı duyuruldu.

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE

10 Temmuz: Diyarbakır'daki köy korucuları üç çobana fiziksel saldırıda bulundu.

10 Temmuz: Antalya'da bir cezaevi yönetimi mahkumların sosyal haklarına kısıtlamalar getirdi.

12 Temmuz: Kars'ta polis memurları otomobil park yeriyle ilgili olarak tartışmaya girdiği yerel gazeteci Serkan Çağlar'a fiziksel saldırıda bulundu.

13 Temmuz: Sosyal medyada paylaşılan bir videoda, Diyarbakır'da çobanlık yapan dört kişinin bir grup askerin şiddetine ve kötü muamelesine maruz kaldığı anlar görüldü.

13 Temmuz: İzmir'deki bir cezaevi idaresi, mahkumlara gönderilen kıyafetleri yönetmeliğe uygun olmadıkları gerekçesiyle teslim etmedi. Konuya ilişkin olarak yayımlanan haberlerde ayrıca, cezaevindeki gardiyanların koğuş aramaları sırasında mahkumlara ait kişisel eşyalara zarar verdiği ve cezaevinde tutulan siyasi mahkumların görüntülü arama haklarından keyfi olarak mahrum bırakıldığı duyuruldu.

13 Temmuz: Kırıkkale'deki bir cezaevi yönetimi mahkumların sportif ve sosyal haklarına kısıtlamalar getirdi. Konuya ilişkin haberlerde ayrıca, cezaevindeki gardiyanların koğuş aramaları sırasında mahkumlara ait kişisel eşyalara zarar verdiği duyuruldu.

14 Temmuz: Diyarbakır'daki bir cezaevinde gardiyanlar, tutuklu gazeteciler Abdurrahman Gök ile Mehmet Şah Oruç'a ait mektuplara, günlüklere ve defterlere el koydu.

SINIR ÖTESİ KÖTÜ MUAMELE

13 Temmuz: İsveç Yüksek Mahkemesi, Gülen hareketiyle bağlantılı oldukları iddia edilen iki kişinin Türkiye'ye iadesini yasakladı. Konuya ilişkin kararında mahkeme, söz

konusu kişilerin eylemlerinin İsveç'te suç teşkil etmediğini ifade etti. İskandinav ũlkesi bir sũredir NATO ũyeliđi talebini onaylamayı bir grup Gũlen hareketi ũyesinin iadesi şartına bağlayan Tũrkiye'nin siyasi baskısı altında bulunuyor.